

Ordförandens ruta

En prisvärd institution

När jag tidigare promenerat genom Gårda, har jag försökt att återge mina personliga intryck av vad jag upplevt. Det har varit både positiva och negativa tankar, ibland om miljöer, men också om byggnader och verksamheter.

När jag nu tänker efter, så finns det en stor anläggning som jag inte har ägnat en tanke hittills, nämligen Spårvagnshallen. Jag bestämde mig för att ta reda på lite fakta. Vagnhallen Rantorget, som den nu heter, har formligen annekterat "min" del av Gårda. Hela området mellan Dämmevägen – Willinsbron – Norra Kustbanegatan – Rantorget, består av vagnhallen, c:a 33 000 kvadratmeter. Den byggdes 1985 och vann detta år Kasper Salinpriset som årets vackraste nybyggnad i Sverige! Vinnaren utses av Sveriges arkitekter varje år och delas ut i form av en plakett, som fästs på fasaden. Ägare och förvaltare är Higab, som äger många hus som är karakteristiska för Göteborg. Vagnhallen var vid sin tillkomst Göteborgs dittills största enskilda investering.

Jag förstod att jag måste komma in i hallen för att få veta mer både om byggnaden och verksamheten. Ett möte gick att ordna med Benny Johansson, som är utbildningsledare för spårvagnstekniker och mångårig medarbetare på Spårvägen. Han berättar stolt att Spårvägen har varit en del av staden i 130 år. I verksamheten finns 263 spårvagnar och 64 bussar, de äldsta vagnarna som är i drift är från mitten av 1960-talet. Från att tidigare varit över 1000 anställda i vagnhallen, som utförde all tillsyn och reparationer av spårvagnarna, är det nu c:a 100 personer, som nu inte reparerar så mycket detaljer, utan byter hela komponenter och mycket är utlagt på andra företag.

När jag frågar om han har något speciellt minne efter alla år, blir han allvarlig och berättar om olyckan på Vasaplatsen. Händelsen inträffade den 12 mars 1992, tretton personer omkom och många blev allvarligt skadade. I det rättsliga efterspelet dömdes en person för vållande till annans död och vållande till kroppsskada.

Efter vår rundvandring både inne och ute kan jag förstå anledningen till det fina priset som erhöles. Här finns stora konstnärliga utsmyckningar i form av infällda betongreliefer på både fasader och framförallt i invändiga tegelväggar och kakeldekorationer.

När jag frågade Benny om han var stolt över sin arbetsplats med så mycket utsmyckning, tittade han

förvånat på mig och sa att "Jag har aldrig tänkt på det. Tänk att man kan bli så hemmablind!"

Förresten så kan jag meddela att Floragatan (min gata) korsar spåren nr 5 t o m 25 i hallen.

Floragatan 3? Inte ett spår! /foto Anndess

Nu hoppas jag att vi vet lite mer om Vagnhallen Rantorget, som

upptar en ganska stor del av Gårda.

Till sist vill jag önska Er alla en god fortsättning på det nya året. Hoppas att vi ses redan i januari 2019!

/Dennitz Fredriksson, ordförande.

Kalendarium våren 2019

Sista onsdagen i månaden, Nya Lundenskolan, kl 19.00.

- 30 jan. Apotekare Natalie Landén berättar om apotek och mediciner. En massa bra information!!!
- 27 feb. Föreningens Årsmöte. Särskild kallelse nedan
- 27 mars Viveca Risberg, arkitekt vid Stadsbyggnadskontoret, berättar om framtidsplaneringen för Gårda.
- 24 apr. Christer Ågren, trubadur och vissångare underhåller.

VÄLKOMMEN!!!

Gratisparkering i Lunden!

Entrévärdarna Krister och Björn har konstaterat att en del bilburna medlemmar har svårt att hitta och/eller får problem med ny (app)teknik för parkering runt Lundenskolan. Det finns möjligheter att parkera gratis i närområdet: Kärralundsgatan och Skillnadsgatan. På Lilla Danska vägen (vid Katolska skolan) står man i fyra timmar gratis! Inga garantier att det alltid är ledigt dock!

Kallelse till Årsmötet!

Du kallas härmed till föreningens ordinarie årsmöte, som sker i Nya Lundenskolans aula, **onsdagen den 27 februari 2019 kl 19.00**. Årsmötespunkterna blir de vanliga och dagordning och andra årsmöteshandlingar kan rekvideras via e-post eller vanlig post från styrelsen från och med 10 februari. **Samtliga medlemmar är varmt välkomna!** /Styrelsen

Medlemsavgiften

Medlemsavgiften för 2019 är oförändrad; 150 kronor. Man får självfallet skicka lite till som kommer till nytta i föreningens verksamhet. Så **minst 150 kronor** är kanske bättre att säga. PLUS-girot är **42 55 82 – 4**. Och före februaris utgång är du snäll. **VÄLKOMMET!!!**

Gårdalunken första halvåret 2019

Gårdalunken, denna utmärkta tradition, där vi utgår från Gårda BKs klubbstuga i Skatås på **tisdagar kl 10** (kom gärna lite tidigare), promenerar runt i det vackra området kring Härlanda tjärn, eller bara runt i själva Skatåsanläggningen, mer eller mindre, precis som man vill. Efter rundan blir det fika med vad man själv haft med sig och har ett rektitt gött tjuot ungefär en timme till.

Vi drar igång **tisdagen den 8 januari** och avslutar för terminen **tisdagen den 14/5**.

HÄNT SEN SÏST!!!!

Arne Olsson är ny hedersmedlem!

Vid höstens första medlemsmöte blev **Arne Olsson**, vår trägne revisor sedan 18 år, kallad till Hedersmedlem i vår förening. Han har varit medlem sedan januari 1991.

Många av oss talar gärna om de olika kvarteren på Gårda, var de låg och vad de kännetecknade. För andra gäller att det är de olika adresserna man minns. Per-Åke Olsson (Pära) och Anders Lundberg (Anndess) visade ett bildspel, med fokus på just "bostadskvarteren", de många som fanns och de få

som fortfarande finns. Bilderna tryckte igång många minnen från förr och dessutom fick vi ta del av många härliga anekdoter om människorna knutna till adresser och kvarter. /Kenneth

Historia och Neptun

Oktobermötet blev både välbesökt och mycket informativt! Föredragshållare, och en mycket driven sådan, var **Lars Ranäng** med ett gediget förflutet

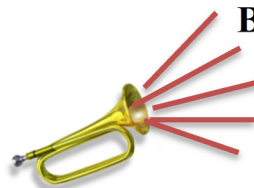
som f d VD både för Familjebostäder och Energiverken. Och dessutom som ordf i ÖIS, förresten!

Heter man Ranäng blir det naturligtvis en utveckling kring namnet, viktigt i Gårdas historia som Ranängarna är. Tillgången till havet var centralt i konflikterna mellan Danmark-Norge å ena sidan och Sverige å den andra och 1645 stod ett slag just på Ranängarna. Sedan detta år har Göteborg varit ett ohotat andningshål västerut.

Landshövdingehuset blev svårt hotade under mitten av 50-talet och långt framåt och Gårda bar ju många tydliga exempel på detta. Kvarteret Neptun blev en sorts symbol för bevarande och utveckling av denna byggnadsform och Lars berättade om smart manipulering i sin envisa strävan för att behålla och renovera kvarteret Neptun trots alla dåliga odds. Numera heter det att "Gårda skall vara en blandad stadsdel och ekonomiskt överkomlig att bo i". Men om kampen om kompromisserna för att säkerställa det goda överlevnadet också på Gårda verkligen är över än frågar sig /Anndess

Bra jobbat!

Krister Welin med klubb-beteckningen "Gamla Gårdapojkar & Flickor", och medlem i styrelsen hos oss, sprang Midnattsloppet i Göteborg i augusti 2018. Loppet gick bl a på Gårda och det för första gången. Krister kom femma i klassen M70 och lämnade inte mindre än cirka 8000 "ungdomar" bakom sig i resultatlistan. Efter att ha sprungit på en tid under en timma ser man så nöjd ut som

bilden visar. För nästa år föreslås att vi står i en (stor!) gäng utanför Karbiden, med standar och allt, och hejar på Krister. /Anndess Foto Johan Lagerqvist

Belönad Gårdapojk

Vår medlem **Dick Asplund** fick sistlidne oktober motta en plakett från Göteborgs FotbollsFörbund för sin mer än 25-åriga eldsjälinsats bl a som ledare inom göteborgsfotbollen. Vi gratulerar! /Anndess

Refräng redan före jul...

...för då stod musikduon **Refräng & Co**, d v s **Kent Jonasson och Gunilla Hansen**, för uppskattad musikalisk underhållning på höstens sista medlemsmöte den 28 november. De två artisterna genomförde proffsigt ett väl genomrepeterat program med egeninspelade bakgrunder och allt tycktes vara mycket välplanerat. Duon framförde kända låtar från Melodiradions barndom och t o m lite tidigare än så och det blev material som bl a Brita Borg, Povel Ramel, Ann-Louise Hansson, Glenmarks, Östen Warnebring, Glen Miller etc framfört. "Gamla fina låtar" som man brukar säga. Förutom musiken blev det en liten julsmörgås och ett tack för 2018. Hösten har inneburit färre bord i lokalen, men finns det hjärterum finns det stjärterum och alla 44 som kom fick plats. /Anndess

Under de här åren har man ju varit med om en del...

Intervjun med **STIG WEJLERUD** (Gårdanamnet var annars Andersson) blev, kort sagt, en hisnande resa i tid och rum. Nja, det rummet vi reste i var det som det berättades om förstas, via tidningsurklipp, fotoalbum och minnessaker av olika slag, annars satt vi bekvämt i Stigs kök i Sävedalen sistlidna oktober. Man kan utan problem anta att början i Stigs liv, 1924, levdes mindre bekvämt än dagens bostad ger

möjlighet till – den första tiden bodde familjen på Ågränd 4 och man flyttade sedan 1931, i samband med Stigs skolstart, till Blekeallén 12. Stig gick hela

skolgången i Nya Gårda-skolan. Först gick man sju hela år och sedan under det åttonde en dag/vecka. De resterande dagarna i veckan arbetade Stig under som tidningsbud på Pressbyrån, vilket innebar att

han sålde tidningar på tågen, mest tågen som fortsatte till Stockholm. Stig reste som regel mellan Göteborg och Laxå, fram och tillbaka. Han fortsatte sedan, efter skolan, i detta arbete i fem år, från 14 till 18 års ålder.

Detta med tågen berörde på flera sätt. Den tyska permittenttrafiken under ockupationsåren i Norge gick i fast tidtabell utanför familjens fönster och detta skapade starka minnen för honom.

Stig gick under några år efter tidningstiden som tandteknikerlev och 1943 träffade han Ulla på Rotundan på Liseberg och sedan dansade de resten av tiden fram till att Ulla avled år 2009. Under första fredsåret, efter den egentliga beredskapen i landet, blev han placerad vid olika sjukvårdsplutoner, med den egentliga utbildningen vid T2 i Skövde. Under det året fanns det i närheten två sjukvårdsläger för de tyska soldater som via skeppsbrott eller desertering fanns i Sverige redan. Ett läger låg i Backamo för de nationella tyska soldaterna och ett låg i Grunnebo. Det sistnämnda var för medborgare i de tyskockuperade länderna, polacker, tjecker, jugoslaver etc, som pressats in i Wehrmacht av tyskarna och Stig placerades alltså i Grunnebo i en gammal officersvilla. Två tyska militärläkare fanns med tillsammans med svensk personal och plutonen hade hand om 30 av dessa tvångspressade soldater. Stig fick tjänstemärken och bältesspänne bl a som minne av dem. På bilden ser vi ett bältes-

spänne och gradbeteckningen (axelklaff) för militärläkare

(Oberleutnant) i tyska Wehrmachts pansartrupper. Stig berättar också om de sovjetiska propåerna att själva internera tysk f d krigspersonal och den oro detta förde med sig hos de internerade.

Stig hade från början en önskan att gå in i polisyrket, men ändrade sig och fortsatte med den redan påbörjade tandteknikerbanan. Första anhalt var Åmål, under 1947, och på den tiden var tandproteser en stor produkt medan man idag har en helt annan inriktning med kronor och byggen grun-

dade på käkbensimplantat. Från 1948 till 1993 hade han sitt eget tandteknikerlab - först på Norra Kustbanegatan 27 och från 1979 och mot arbetslivets slut i kvarteret Neptun. Sannerligen trogen sitt Gårda!

Men arbete är verkligen inte allt i livet. När man frågar Stig om hans intressen busar han förstås och säger "Lindeman's, särbo och Glenn Miller", d v s vin, kvinnor och sång. Han har dessutom tre döttrar och åtta barnbarn, alla kvinnor. De i sin tur har 11 barn, barnsbarnsbarn till Stig alltså, men av olika kön.

Det som slår mig vid mötet med Stig är den övergripande bilden av en aktiv person och mötet blir på det sättet livligt och härligt. Stig berättar om sitt musikintresse (ena dottern muttrar "nåja, alla kan väl inte gilla Glenn Miller heller!") som spänner över mycket, från Dahlgvist och Taube, storbandsjazz och klassisk musik. Han visar en del av sina målningar, vi pratar aktuell idrott och händelser i tiden, han berättar om gymnastiserandet och övriga fysiska aktivitet (det syns, han är spänstig och rörlig) och om sitt historiska intresse. Jag tror man kan prata med honom om det mesta! Timmarna flög fram!
/Anndess

Här kommer nu fortsättningen på Lorras algeriska berättelse från förra numret:

Algeriet – ur minnet 2.

Våren 1985. Jag var, sedan några år, ansvarig för det svenska Algerietkontoret på BPA-s huvudkontor i Stockholm och nu involverad i bevattningsprojektets avveckling. Vår maskinpark bestod bland annat av större Cat-maskiner och som jag lyckats sälja till ett kanadensiskt företag. Nu skulle vi bara skeppa dem. Det stora antalet innebar att vi kunde hyra ett eget ro-ro-fartyg. Det låg nu i en närliggande hamn och väntade. Från arbetsplatsen var det ca 13 mil och jag var på plats. En första omgång maskiner hade körts ombord på fartyget. En andra omgång var på väg i karavan på huvudvägen mellan Alger och Oran. Då fick vi höra att den blivit stoppad. Jag tog med mig maskinchefen och vi åkte dit så snart vi kunde. Mycket riktigt. Framför karavanen stod gendarmar, en halvmilitär polis ofta utrustade med automatvapen. Vi fick veta att det var Wilaya-chefen som beordrat detta, en lokal myndighetsperson, som en borgmästare, med en

icke obetydlig makt. Ett system Algeriet ärvt av Frankrike.

Vi tog oss genast till hans residens. Vi blev avisade. Att komma in med bil var totalt otänkbart. Den fick vi parkera på en sidogata. Efter åtskilliga palavrer blev vi i alla fall insläppta. En sekreterare bad oss sitta ner och vänta. Och vänta fick vi göra. Utan någonting att dricka. En tydlig markering. Irritationen var påtaglig från oss. Efter några timmar fick vi i alla fall tillträde.

Jag frågade varför transporten blivit stoppad och fick till svar att maskinerna var algerisk egendom och dessutom var inte projektet avslutat. Jag påminde om att presidenten några månader tidigare varit där och invigt. Vi blev tillsagda att snarast lasta av maskinerna från båten. Det var inget mer att prata om. Såklart vi kunde lösa ut dem, mot en kostnad. Gjorde vi inte som han sa skulle det vidtagas åtgärder. Vi var i Algeriet och där gällde algeriska lagar. Jag avbröt mötet med motiveringen att inte förhandla under hot eller utpressning. Jag minns att jag var riktigt förbannad. När vi lämnade byggnaden fick vi veta att vi skulle hålla oss inom vår camp till dess att de skulle återkomma. Underförstått, husarrest. Åkte tillbaka med en klump i magen. Ett fartyg i hamnen som tickade dollar, en bra affär som kunde gå i stöpet. När vi körde in på campen stod en polisbil utanför grinden. Vi såg att de registrerade bilnumret.

Kontaktade huvudkontoret som bad mig söka upp ambassadören, Jean-Christophe Öberg. Honom kände jag ganska väl, då jag varit ansvarig vid ombyggnaden av ambassaden och hans tjänstebostad. En minst sagt kontroversiell ambassadör efter sina år i Hanoi. Han föreslog att vi skulle göra ett nytt försök på natten. Typiskt honom. Minns att jag tyckte det var lite väl äventyrligt. Kunde det vara så enkelt?

Sagt och gjort i alla fall. Klockan tio på kvällen träffades vi på platsen där vår maskinverkstad var. Polisbilen hade försvunnit. Kanske ändå. Tre trailers lastades. Men nu fick jag kalla fötter. Det verkade inte klokt. "Kellys hjältar", som en av maskinisterna sa. Innan karavanen skulle ge sig iväg åkte maskinchefen och jag till det ställe där vår tidigare karavan blivit stoppad. Tur var det. Gendarmerna hade blivit fler. Som om de väntade på oss. Jag vet inte vad som skulle skett om vi gett oss iväg. Nu, så här lång tid efteråt, var det ju inte klokt. Men man var under press. Sömnens den natten var sådär.

Nästa morgon kontaktade jag ambassadören som vi bestämt dagen innan. Han skulle komma. "Olof har hört av sig", sa han. Alltså Olof Palme. Tydligt hade telefonerna gått varma i Sverige. Mycket riktigt. Några timmar senare kommer

Lorra våren 2018

ambassadbilen med svenska flaggan fram till, eskorterad av en motorcykelpolis. När vi kom fram till residenset var det inte tal om att försöka hitta en parkeringsplats utanför. Bommarna gick upp och vem står på trappan inne på gården och tar emot? En känsla av triumf infann sig, det kan jag erkänna. Sekreteraren sprang benen av sig för att servera oss te och kakor.

Ambassadören började samtalet med en hälsning från Sveriges statsminister Olof Palme, som hade framfört att han hoppades allt var till belåtenhet med BPA-s arbeten. Wilaya-chefen tappade ansiktet. Han fick i alla fall ur sig att det hela var ett missförstånd och att vägspärren skulle tas bort. Till saken hör att Olof Palme var stor i den delen av världen och ambassadören visste vilka strängar han skulle spela på. Sedan satt han och surrade rent allmänt. Jag försökte hänga med. Plötsligt pratade han om Volvo som hade tittat på möjligheten att bygga en fabrik i dalen vi bevattnat.

På vägen ut kom Wilayahchefen fram till mig. Jag trodde han skulle be om ursäkt. I stället sa han. "Det tycks mig att företaget BPA har goda relationer med svenska regeringen". Jag instämde. I bilen tillbaka till mitt kontor frågade jag ambassadören vad han menade med Volvo. "Ja Felix alltså", sa han "de vill odla ärtor här". Sedan bad han mig att inte föra mötet vidare. Inga löpsedlar tack. Vilket jag inte gjort förrän nu... /Lorra (Lars-Erik Ekström)

Laborerande resenär

BIRGIT CARLSSON f. Svensson. Hedersmedlem och f.d. styrelsemedlem i GGF. Under sina första sju år bodde Birgit i Annedal. Gårdaflicka blev hon 1942. Familjen med Birgit och hennes två yngre systrar Gull-Britt och Solveig flyttade då till ett rum och kök på Ävägen 4 på Gårda. Det var ett litet hus som ägdes av Tapetfabriken. När hyran skulle betalas, 35 kr per månad fick ibland Birgit gå till kassan på Tapetfabriken. I huset fanns också ett par mindre lägenheter med ett rum och knappt ens kokvrå. Birgit har ett särskilt minne av en ensam kvinna som bodde i en av dessa lägenheter. Hon arbetade på Gamlestadens Fabriker och tog ibland med sig stuvbitar hem. Dessa fick då Birgit och hennes småsystrar för att sy dockkläder av.

Birgits bästisar var bl.a. Rigmor som bodde i samma hus och Britta som bodde på Floragatan. Birgit lärde sig cykla med Brittias hjälp och de umgås fortfarande.

Skolstart på Odinsskolan 1942 och hon gick där t.o.m. 4:e klass, sedan blev det Gamla Gårdaskolan under två år. En av hennes klasskamrater var Gårda-bon Sonja Wilhelmson som skrivit den uppskattade boken "Uppväxt på Gårda". Läraren på Gamla Gårdaskolan var magister Ekenberg. I skolan rådde det ordning och reda, berättar hon. Pratade man på lektionen så fick man gå ut i korridoren. Efter folkskolan blev det Burgårdens Samrealskola 1948 –

1952. Familjen flyttade 1950 från Gårda till Guldheden. Under tonåren var Rotundan ("Rota") ett favoritställe.

Hon fortsatte på en kemisk-teknisk linje vid

Yrkesskolan och gick därefter vid Göteborgs Högskola för att utbilda sig till laboratorieassistent. Efter examen arbetade Birgit som laboratorieassistent inom forskning på laboratorium vid flera sjukhus i Göteborg.

Hon gifte sig 1957 och tillökning kom, två pojkar och en flicka. Familjen bodde i Tuve och senare på Stora Holm. Vid ändrade familjeförhållanden flyttade Birgit 1984 tillbaka till Guldheden där hon fortfarande bor. Barnen är idag utspridda; Stockholm, Adelaide i Australien och Göteborg.

Under 30 år i yrkeslivet hade Birgit tjänst på Västra Värnpliktskontorets Medicinska Avdelning som arbetsledare. Hon vidareutbildade sig under den tiden till avdelningsföreståndare vid Vårdhögskolan i Göteborg och arbetade med att utbilda värnpliktiga till medicinassistenter. Dessa skulle sedan utföra medicinska prov på de mönstrande. Resultaten av dessa prov och läkarbedömningar gick vidare till mönstringsförrättare som placerade de mönstrande till rätt befattning inom Försvaret. Birgit gick i pension år 2000.

Hon fick 1994 kontakt med Gamla Gårdaflickor via ett upprop i lokalradion om en träff med middag och dans på Hotell Tre Kronor på Gårda. Detta var ett värvningsmöte till föreningen och hon blev medlem i GGF samma år. Birgit gick in i styrelsen 1999, och var med där i totalt 15 år, varav kassör i 12.

Hon gav GGPF en klippbok från GGF:s start 1945 fram till 1981 och denna gåva är vi mycket tack-samma för.

Birgits stora intresse är att resa och hon har besökt bl.a. Japan, Kina, Nya Zeeland, USA och naturligtvis Australien. Det finns även en sommarstuga på Tjörn att lägga energi på. Hon tycker fortfarande om att dansa, och åker gärna till Bjurslättsskolan när det arrangeras dans där. För att ytterligare fylla ut tiden är Birgit med i ett matlagnings-

gång och är också kontaktperson i studiecirkeln "Läskamraterna" på Allégården.

En mycket aktiv kvinna, med många strängar på sin lyra.

/Kenneth

Människorna på Gårda

Arbetsrestadsdelen

Som jag konstaterade i min förra artikel (i *GÅRDAFOLKET* nr 7) så är Gårdas tillkomst en produkt av industrialiseringen av Sverige som tog fart under senare hälften av 1800-talet.

I första hand fattiga egendomslösa människor från landsbygden, drängar och pigor, flyttade in till städerna för att arbeta i den framväxande industrin. Så var också fallet med Gårdas befolkning till allra största del. Dessa fick jobb i industrierna på Gårda eller områden i närheten. Många som jobbade i fabrikerna på Gårda kom också från närliggande arbetsrestadsdelar.

Levnadsvillkoren var hårda, låga löner, långa arbetsdagar, bristfälliga arbetsmiljöer, trånga och osunda bostäder. Samhällelig välfärd, sjukvård och omsorg som vi idag är vana vid fanns inte. Fattigdomens pris var högt, statistiken över barnadödlighet och medellivslängd talar sitt tydliga språk.

Barfota på gården (GGPFs arkiv)

Politiskt var ju dessa människor också omyndiga, inte förrän 1921 hölls det första riksdagsvalet med allmän och lika rösträtt för kvinnor och män.

I denna kärva miljö kämpade människorna för att skapa en dräglig miljö för sig och de sina. Om man går in och läser berättelserna från gamla Gårdabor som finns i vårt arkiv så framträder en bild av en levande vardagssolidaritet, man hjälptes åt och stöttade varann. Men också att man gick samman och organiserade sig.

Folkrörelser och föreningar

I det rika föreningslivet som växte fram i stadsdelen kunde människorna finna former för en meningsfullare vardag. Här uppstod en mängd föreningar och folkrörelser med olika inriktningar.

Nykyterhetsrörelsen hade flera aktiva avdelningar med periodvis stor anslutning. Detsamma gäller frikyrkorna, missionsföreningar och baptister var aktiva. Särskilt KFUK:s verksamhet på Gårdabo är väl värd att nämnas med dess inriktning för kvinnor och barn. Sport och idrott hade ett rikt föreningsliv på Gårda. GAIS har sina rötter i stadsdelen, men den fotbollsklubb som alltid förknippas med Gårda, nu och då, är Gårda BK. Utöver dessa så fanns en uppsjö olika idrottsföreningar, mestadels för pojkar, men även gymnastikföreningar för flickor.

Hysesgästföreningen var verksam från 1924 och framåt, med främst hyror och fastighetsunderhåll som ständigt återkommande frågor.

I arbetsrestadsdelen Gårda fanns givetvis en arbetarrörelse fördelad på fackföreningar och Socialdemokratiska Arbetarepartiet. I det första demokratiska valet till Gårda municipalfullmäktige fick detta parti 20 platser, jämfört med de borgerligas 6.

Steg för steg började det gamla klassamhället brytas ned och ersättas av ett välfärdssamhälle där alla är lika värda.

När jag nu tänker på dessa människor, födda några generationer före min, så blir jag lika fascinerad varje gång, hur de orkade skapa så mycket trots en kärv vardag, och också genom denna strävan lägga grunden för vårt välfärdssamhälle. Där fanns en drivkraft och engagemang som jag beundrar. Glöm dem aldrig. /Björn Nilsson

Föreningen på nätet

Föreningen har en hemsida som vi skall försöka hålla aktuell:

https://www.laget.se/Gamla_Gardapojkar/News/265627/Valkommen-Till-Gamla-Gardapojkar

Om du "bara" vill kolla på vårt förnämliga bild- och dokumentarkiv; kolla på www.ggpf.se

DET HETER PÅ GÅRDA!!!

Hört det förr nångång? Av vem? Från Mr. Gårda himself, antar jag. För min del är **REIDAR HER-MANSSON** den som bäst personifierar begreppet "Mr. Gårda". Han kan massor om stadsdelen och dess människor och han har sedan länge (medlem i föreningen 1994 och hedersmedlem sedan 2012, på 70-årsdagen av föreningens bildande) ett stort en-

gagemang för Gårda och inte minst för vår förening. Men **vem** är han då, denne Mr. Gårda?

Såklart kan vi börja med det formella; ganska nyss fyllda 81, sex år i Gamla Gårdaskolan, realen på PRAM, ingenjör på GSTA, arbetade på Frico (ritare på konstruktionsavdelningen, resande försäljare och därefter försäljningschef). Värvades som VD till danskägda Thermex Scandinavia AB som styrelseledamot i moderbolaget. Det är klart att ett

långt yrkesliv, inte minst med alla de olika och frekventa utmaningar Reidars karriär inneburit, sätter sina spår på de flesta nivåer i livet. Men det är mer **vad** än **vem**.

Så på frågan "vem är du" blir det en inledande tystnad och en tillbakafråga om jobbet kanske gjort honom till den han är, för den han är i grunden är ju "en vanlig kille". Född 1937 var han bara två år när kriget bröt ut och pappa gick in i beredskapen direkt – "renhållningsgubbarna tog dom med en gång".

Med mamma, Klara hette hon, blev han då evakuerad till mormor och morfar i Kullavik, vilket rejält präglade hans tidiga år ända upp tills skolan började. Livet på landet var just det stadiga och goda för honom. Han blev trygg som barn, aldrig retad, aldrig mobbad, behövde inte hävda sig och steg gärna åt sidan om han inte blev förorättad förstås, för då blev det ett annat ljud i skällan. Skällan, ja; det var bonde han skulle bli och det var livet med djuren och jorden som var det självklara. Utom bärplockningen förstås... Men det var också en stor yrkesstolthet i jordbrukandet; morfar slog inte gräs t ex, han **skar** det med de vassaste liar han slipade på slipstenen. Reidar fick dra veven.

Men, som Reidar ofta återkommer till i samtalet, ändringarna i livet var inte planerade utan kom faktiskt för det mesta som rena tillfälligheter. Faster Hilma, pappas äldsta syster, levererade en stor tillfällighet. Hon hade velat studera, men fick inte av ekonomiska skäl. Reidars pappa, Axel, erbjöds studier, men ville inte. Faster Hilma låg bakom beslutet att Reidar skulle söka till realskola och erbjöd sig att betala en eventuell terminsavgift. Bland killarna i Reidars ålder på Drakegatan-/Spinnmästaregatan var det faktiskt bara Reidar som tog realexamen. Det var vanligare bland de jämnåriga tjejerna dock.

De vidarekommande ingenjörsstudierna utfördes till stor del på hotellrum under arbetet som resande försäljare i hela Norden.

Det var mamma som i mångt och mycket stod för den dagliga och känslomässiga kontakten med barnen, Reidar och den elva år yngre Morgan, i hemmet. Pappa tog inte del på samma sätt, men man kan nog förmoda att pappa kände stolthet inför sina barn även om han inte riktigt kunde stå för det. Reidar vet att han tittade på när Reidar spelade matcher i ishockey t ex, men pappa berättade det inte. Han var mer en knapphändig man när det gällde att uttrycka beröm och stolthet.

Kompisar, ungdomsgården och idrott var de tre stora sakerna förutom skolan. Idrottsintresset är kvar. Reidar försöker dra ner på den tid handbollen tar (se bilden ovan med Frölundakeps på skultern, inklusive Gårdamärke och iförd Sävehofs supportertröja), men vi räknade snabbt ut att den tar ungefär åtta timmar per vecka, alltså en arbetsdag. I övrigt är det mycket socialt liv och inte minst i äktenskapet med Kicki, i den kontakt som varat i sextio år och resulterat i två barn. I övrigt har Reidar figurerat i sex av totalt åtta nummer av *GÅRDAFOLKET*, så också den vägen kan man följa en del av Mr. Gårdas göranden och låtanden. Det är vi alla mycket tacksamma för. Och vad var det nu? Jo, **Vi som har bott på Gårda. Vi säger PÅ Gårda. För så heter det!** Ja, det tror jag bestämt jag hört nå'n gång...

/Anndess

Förslagslåda för er alla

Visst, lika tomt som plåntan i januari! Kom igen nu, pojkar å flickor! Vad vill ni att vi gör? Ja, det vill styrelsen också gärna höra något om! /Kenneth och Anndess

Myter Man Minns

I förra numret bad jag att få läsekretsens egna minnen av de myter man stötte på under barndomen. Här är vad som kommit in:

Kenneth, redaktörn, drar sig till minnes en gammal jaktskröna: När en hare hade fällts, skulle man vid omhändertagandet skära bort framdelen på skallen, vika in skinnet och trä igenom öronen. Anledningen till detta förfarande var folktron sådan att om man mötte en havande kvinna skulle barnet bli harmynt om inte haren blivit omhändertagen på detta sätt.

Kenneth påminner också om den absoluta livsfaran det innebär att trampa på brunnslock.

Marianne Bresche skriver: När min svärmor fick se sitt första barnbarn, min son, några dagar gammal sade hon: "Oh, vad mycket hår han har! Du måste ha haft mycket halsbränna under graviditeten!"

Anette Frisk, stödbidragsgivare till GGPF och barnuppväxt i Mölndal, fast det är ju samma å som vi levde med: "Går man ner till å(n)a kommer Ågubben och tar en". Och det trodde vi blint på, säger Anette.

Ann-Britt Karlsson, sekreteraren, påminner om två myter: 1/Man ska knacka med knogen i trä och komplettera med ramsan "peppar peppar ta i trä" för att förhindra att något otrevligt händer. Och 2/Man ska inte ta in ljung. Det betyder dödsfall i huset.

Arne Jigsten för vidare sin mormors myt: Om du lämnat hemmet och måste gå tillbaka för att du glömt något, måste du sätta dig på en trästol, åtminstone ett ögonblick, annars vet man inte vad som händer.

Per-Åke (Perra, klubbvärden) berättar från Klädesholmen att: "Om en 'kärning' gick över ett fisknät eller annat fiskeredskap på kajen eller om man mötte prästen var det ingen idé att ge sig ut och fiska den dagen för det blev ingen fisk ändå".

Cenneth Hedlund skriver om en "konkurrent" till SMHI: "På femtiotalet (Cenneth är född 1939) höll vi ett gäng tjejer och killar till i en gammal byssja på 'Cerestomten' som vi kallade 'mojkåken'. En bit ifrån byssjan stod en skrotad bil där en äldre gubbe bodde. När han låg med fötterna ut igenom fönsteröppningen - rutan var krossad - så ansåg vi att det skulle bli bra väder

och när han hade dragit in fötterna, ja då blev det regn. Detta stämde faktiskt ofta".

Förresten, gör ni sura miner och förvrider anletsdragen då ni läser om dessa myter (och minns andra), så passa er alla. För om vinden vänder blir man så'n! Eller hur? /Anndess

TILL SIST...

Efter avrundning av 2018 som nu passerat sitt "Bäst föredatum", önskar vi på redaktionen samtliga i Gamla Gårdapojkar och Flickor en riktigt God Fortsättning på detta nya nästan dagsfärska år!

Förmodar att de flesta har kontaktat någon gammal Gårdakompis under helgerna som varit. Vi är ju "til syvende og sidst" en kamratförening. Vid en återblick på det gångna årets utgåvor av *GÅRDAFOLKET* konstaterar vi att bl.a "Myter man minns" är något som flera av oss kommer ihåg. Mycket glädjande! Fortsätt minnas! Och skriv till oss!

Vad gjorde vi Gårdabarn mer? Jo, vi lekte olika lekar på skolgårdar och hemma i våra bostads-kvarter. Ett minne är den stora fyrkanten med halvbåge i varje hörn, hela ytan delades upp i fyra delar och en ring i mitten. Detta ritades egenhändigt upp med krita eller annat lämpligt verktyg, (något färdigritat fanns inte). Dessa kvadrater i kvadraten var en förutsättning för leken. Fyra deltagare och det gick ut på att ta land från varandra. Kom gärna in med minnen och beskrivningar av utomhuslekar, vilka regler man hade, några speciella ord m.m. Välkomna att komma in med sån't till redaktionen, så kan vi samla dessa barndomsminnen i en egen spalt i nästa nummer.

Vi ser fram emot ett händelserikt år för vår förening och att tips och önskemål ska komma till brevlådan. Som framgår i detta nummers kalender så blir det en hel del smått och gott på vårens medlemsmöten. Missa inte dessa. Vi ses i Nya Lundensskolan! Siste onsdan i månen! Klocka schu! Himla bra och himla sköj. /Red

Vi tackar *Tobbe Lander, f d Edlunds begravningsbyrå (numera inom Fjällman-koncernen)*, för den sponsring av tryckkostnaderna vi bestås med!

Medlemsblad för *Föreningen Gamla Gårdapojkar & Flickor*

Red Anders Lundberg tel 0706-151326, e-post: anndess@icloud.com

Red Kenneth Johnsson, tel 0702-213773, e-post: johnsson.ke@telia.com